

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 285-1906)

Originalt emne

Skole- og Undervisningsvæsen

Skole- og Undervisningsvæsen/Skole- og Undervisningsvæsen i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 27. september 1906](#)
- 2) [Byrådsmødet den 1. november 1906](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 27. september 1906 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 285-1906)

Det fra Stiftsprovst Lindhardt, Pastor Lyngby, Overlærer Lorentzen, Fabrikant Lottrup, Købmand Mikael Johansen og Pastor Zahrtmann fremsendte Andragende om Udvidelse af Borgerskolerne henvistes til Skolekommissionen til Erklæring.

Uddrag fra byrådsmødet den 1. november 1906 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 285-1906)

I Anledning af det i Mødet den 27. September d. A. forelagte Andragende om Udvidelse af Borgerskolen var fra Skolekommissionen indhentet saalydende Erklæring.

"I Besvarelse af Byraadets ærede Forespørgsel angaaende en Udvidelse af

Betalingsskolen (Borgerskolen) udtaler Skolekommissionens ene Halvdel som sin Opfattelse, at det heldigste for Aarhus Skolevæsen vil være, om man ordnede det i Henhold til Lov af 24. April 1903 saaledes, at Undervisningen i alle Kommunens Skoler blev gratis med en gratis Mellemskole - tilgængelig for alle de Børn fra Kommuneskolerne, som i 11-12 Aars Alderen indstiller sig og bestaar Optagelsesprøven.

For at føre Skolevæsenet ind i en rolig og fast Gænge, vil vi tilraade, at der snarest muligt udarbejdes en Skoleplan for den her foreslaaede Ordning; men for at lempe Overgangen - hvad Betalingsskolen angaar - henstiller vi, at de i denne indskrevne Børn undervises efter den nugældende Undervisningsplan, indtil de træder ud af Skolen eller til deres eventuelle Indmeldelse i Mellemskolen".

Jakob Jensen. H. Frimodt Møller.

J. F. Lehmann. M. Simonsen.

Jul. Andersen. Valdemar Christensen.

"Undertegnede Medlemmer af Aarhus Skolekommission tillader sig at anbefale det ærede Byraad at bevilge de til Borgerskolernes Udvidelse fornødne Midler. Under Henblik paa Mellemskolens endnu ret usikre Fremtid her i Landet og med Anerkendelse af det solide Arbejde og de gode Resultater, der hidtil er præsteret gennem Byens Borgerskoler, finde vi, at det vil være baade forsvarligt og nødvendigt snarest muligt at imødekomme de meget talrige Begæringer om Optagelse og Undervisning i Borgerskolerne, og det saa meget mere som udvidede Borgerskolebygninger til enhver Tid lod sig anvende paa anden Maade, om det i Løbet af nogle Aar skulde vise sig, at en anden Ordning maatte anbefale sig som mere tidssvarende. I Øjeblikket finder vi, at der er al Aarsag til at fortsætte ad den prøvede Vej med de, som det synes os, meget nødvendige Udvidelser".

Th. Lyngby. V. Lindhardt. Zahrtmann. F. O. Lorentzen. Cliristan Lottrup.

Mikael Johansen.

Fra Skoleudvalget forelaa saalydende Indstillinger:

"Skoleudvalget anbefaler Byraadet at slutte sig til den Del af Skolekommissionen, som har udtalt sig til Gunst for en ensartet og gratis Undervisning i samtlige Kommunens Skoler med Adgang til den af Kommunen oprettede Mellemskole for alle de Børn, der kan bestaa Optagelsesprøven til samme.

Vi anbefaler derfor Byraadet:

- 1) at Indskrivningen til Borgerskolerne ophører,
- 2) at Aarhus kommunale Skoler kommer til at bestaa af:
 - a. en fælles gratis Grundskole,
 - b. en fælles gratis Mellemskole, og
- 3) at anmode Skolekommissionen om i Løbet af et Par Maaneder at udarbejde en Skoleplan svarende hertil".

Jakob Jensen. Moustén.

"Mindretallet slutter sig til den Erklæring, som er fremkommet fra den ene Halvdel af Skolekommissionen om at udvide Borgerskolerne". A. Müller.

Jakob Jensen ønskede at dvæle lidt ved det, der var gaaet forud for denne Sags Fremlæggelse i Byraadet. At Sagen nu kom frem skyldtes i første Række Skoleloven af 24. April 1903, der efter hans Mening var det største Fremskridt paa Skolevæsnets Omraade siden Loven af 1814. Loven kom imidlertid noget pludselig, og Befolkningen stod straks lidt fremmed over for den. Efter Loven skulde Folkeskolen være Grundskolen for alle, de rige som de fattige, saaledes at de bedre begavede Børn fra den eventuelt kunde fortsætte direkte til Universitetet. Nogle Byer, som Holbæk, Middelfart og flere tog straks fat paa at reformere deres Skolevæsen i Overensstemmelse med Loven, andre kom snart efter som Randers og sidst Aalborg, ja selv mindre Byer som Ebeltoft, der laa saa isoleret fra Omverdenen, havde ført Loven ud i Livet. At man her i Byen ikke var længere fremme, kunde synes mærkeligt, men der var dog arbejdet energisk i den ommeldte Retning uagtet den store Modstand, der var rejst mod denne Sag.

Uden at komme nærmere ind paa de Argumenter, der var gjort gældende mod den i den ny Skolelov indeholdte Ordning, skulde han kort angive, hvilke Skridt den havde givet Anledning til. Af Skolekommissionen blev der nedsat et Udvalg, der skulde fremkomme med en Skoleplan i Overensstemmelse med den ny Lov. Selve Formanden i Kommissionen stillede endog Forslag om straks at stryge Borgerskoleundervisningen. Pastor Laursen og Taleren ansaa det imidlertid for heldigst at holde lidt igen og stillede Forslag om en gradvis Afskaffelse af denne Undervisning, en Ordning for hvilken der var Stemning i det nedsatte Udvalg. Det var Meningen, at der indtil videre skulde optages 30

Piger og Drengene fra Byskolerne i Mellemsskolen altsaa nok til en Klasse, medens der fra Borgerskolens 4de Klasser kunde skabes een Mellemsskoleklasse. Paa denne Maade vilde Borgerskoleundervisningen efterhaanden være udgaaet, og Loven var blevet opfyldt uden nogensomhelst Brydning. Da Skoleplanen kom frem, blev der af et enkelt Medlem, Overretssagfører Johan Pedersen, talt mod denne Ordning, og han fik vedtaget en Beslutning om, at ingen Klasser i Borgerskolen maatte nedlægges uden Byraadets Samtykke.

Imidlertid vilde Skæbnen, at Skoleplanen ikke rettidig blev indsendt til Ministeriet til Approbation, hvorimod man fik en Timeplan approberet for Mellemsskolen og fik oprettet en Mellemsskole med ialt 4 Klasser, 2 for Drengene og 2 for Piger. Skoleplanen blev senere indsendt, men kom tilbage angaaende forskellige Ændringer, og Ministeriet forlangte, at Undervisningen i Mellemsskolen skulde være gratis, idet det dog kunde gaa ind paa den foreslaaede Ordning, saafremt denne kun var midlertidig. Sagen gik paany til Skolekommissionen, og det viste sig nu, at man slet ikke kunde fortsætte med den nuværende Ordning, idet der ikke var Plads i Borgerskolerne, hvor man nu for en enkelt Klasses vedkommende havde maattet begynde Eftermiddagsundervisning; at fortsætte med Eftermiddagsundervisning lod sig ikke gøre næste Aar af Hensyn til Timetallet. Da dette var blevet klart, stillede Kommissionens Formand Forslag om Udvidelse af Borgerskolerne, hvilket Forslag imidlertid blev forkastet af Kommissionen. Taleren og hans Meningsfæller holdt paa, at Borgerskoleundervisningen faktisk ikke kunde bringe Børnene videre end Undervisningen i Byskolerne. At have gennemgaaet Borgerskolen gav saaledes ingen Adgang til Stillingen i Jernbane-, Post- og Telegrafvæsenet osv., til hvilke man fremtidig vilde kræve Mellemsskoleeksamen.

Stillingen var herefter denne, at man i Øjeblikket paa Skolevæsenets Omraade var kørt fast. Efter Raadets Beslutning maatte ingen Klasser i Borgerskolen nedlægges, og der kunde ikke skaffes Plads i denne. Paa den anden Side var man sikkert i Kommissionen enig om, at man ikke vilde skille Mellemsskolen fra Borgerskolen.

Fra nogle Mænd, der udgjorde den ene Halvdel af Skolekommissionen, var nu fremkommet et Andragende om en Udvidelse af Borgerskolerne, medens den anden Halvdel af Skolekommissionen, hvortil Taleren hørte, foreslog en anden og rationel Ordning i Overensstemmelse med Loven af 1903. Sagen havde været forelagt Skoleudvalget, der havde delt sig i et Flertal og et Mindretal, der hver for sig var fremkommet med de

Indstillinger, der nu forelaa paa Raadets Bord.

Med disse Ord skulde Taleren overgive Sagen til Raadets Afgørelse, idet han skulde anbefale, at man fulgte Udvalgets Flertal, hvorved man vilde bringe Udviklingen af Skolevæsnets ind i en rolig og fornuftig Gænge.

Müller troede ikke, at Diskussionen vilde ændre Stemmeafgivningen, men han ønskede dog kort at motivere, hvorfor han havde sluttet sig til den Del af Skolekommissionen, der tilraadede en Udvidelse af Borgerskolen. For ham stod det saaledes, at den ny Skolelov ikke var nogen Hindring for, at Borgerskolen og Mellemkolen meget vel kunde løbe jævnsides. I Borgerskolen ydedes en forsvarlig og velordnet Undervisning, og han havde aldrig hørt nogen anden Indvending mod denne Skole end, at den ikke kunde optage alle de Børn,

gang til Stillinger i Jernbane-, Post- og Telegrafvæsnets osv., til hvilke man fremtidig vilde kræve Mellemkoleeksamen.

Stillingen var herefter denne, at man i Øjeblikket paa Skolevæsnets Omraade var kørt fast. Efter Raadets Beslutning maatte ingen Klasser i Borgerskolen nedlægges, og der kunde ikke skaffes Plads i denne. Paa den anden Side var man sikkert i Kommissionen enig om, at man ikke vilde skille Mellemkolen fra Borgerskolen.

Fra nogle Mænd, der udgjorde den ene Halvdel af Skolekommissionen, var nu fremkommet et Andragende om en Udvidelse af Borgerskolerne, medens den anden Halvdel af Skolekommissionen, hvortil Taleren hørte, foreslog en anden og rationel Ordning i Overensstemmelse med Loven af 1903. Sagen havde været forelagt Skoleudvalget, der havde delt sig i et Flertal og et Mindretal, der hver for sig var fremkommet med de Indstillinger, der nu forelaa paa Raadets Bord.

Med disse Ord skulde Taleren overgive Sagen til Raadets Afgørelse, idet han skulde anbefale, at man fulgte Udvalgets Flertal, hvorved man vilde bringe Udviklingen af Skolevæsnets ind i en rolig og fornuftig Gænge.

Müller troede ikke, at Diskussionen vilde ændre Stemmeafgivningen, men han ønskede dog kort at motivere, hvorfor han havde sluttet sig til den Del af Skolekommissionen, der tilraadede en Udvidelse af Borgerskolen. For ham stod det saaledes, at den ny Skolelov ikke var nogen Hindring for, at Borgerskolen og Mellemkolen meget vel kunde løbe jævnsides. I Borgerskolen ydedes en forsvarlig og velordnet Undervisning, og han havde

aldrig hørt nogen anden Indvending mod denne Skole end, at den ikke kunde optage alle de Børn, der ønskedes indmeldt i den. Mellemaskolen gav ligesaa lidt som Borgerskolen Adgang til Stillinger i de forskellige -"væsner", medmindre man knyttede en Realklasse til Mellemaskolen, men dette var, aaaviddt han vidste, ikke Meningen. At Mellemaskoleeksamenen gav Adgang til Gymnasierne var heller ikke korrekt, da hertil krævedes en særlig Optagelsesprøve, til hvilken der formentlig vilde fordres Sprogkundskaber, der ikke kunde opnaas i Mellemaskolen. Hvis en Udvidelse af Borgerskolen skulde støde paa uovervindelige Vanskeligheder, vilde han finde det rettest, at man i hvert Tilfælde bevarede den nuværende Ordning. Gennem Opretholdelse af Borgerskolen ydedes der de Forældre, der vilde og kunde ofre noget paa deres Børns Undervisning, en Hjælp til Selvhjælp.

Mikael Johansen bemærkede, at naar man ønskede at bevare og udvide Borgerskolen laa det deri, at denne Skole nød megen Anerkendelse, medens det nu var saaledes, at mange ikke kunde faa deres Børn optaget i den. Princippet Hjælp til Selvhjælp lagde han for sit Vedkommende en vis Vægt paa. I Borgerskolerne kostede derhos hvert Barn Kommunen gennemsnitlig 38 Kr. 30 Øre eller mindre end i Byskolerne. Naar der var rejst Modstand mod Borgerskolen, var Grunden hertil den, at man fra anden Side ønskede Enhedsskolen indført. Hvilke Reformer man end gik til paa Skolevæsnets Omraade, vilde de koste Penge, og det forekom ham, - hvad han ogsaa tidligere havde peget paa, - at man ikke kraftigt nok kunde stille Krav om, at Staten skulde overtage Udgifterne til Skolevæset. Her i Byen havde man iøvrigt aldrig vist sig karrig paa dette Omraade. At adskillige Byer som nævnt var gaaet over til den ny Ordning, beviste strængt taget ikke, at den var god. Mellemaskolen havde endnu ikke staaet sin Prøve. Forinden det viste sig, at Borgerskolen var overflødig, kunde han ikke være med til at nedlægge den, saa meget mindre som det var en anerkendt god Skole.

Simonsen erindrede om, at den Kamp, man nu var midt i, var af gammel Oprindelse. Det drejede sig om en Kamp mellem 2 Principper for Ordningen af det offentlige Skolevæsen. Ifølge det ene Princip tilsigtedes et Skolevæsen, der kunde yde en Kundskabsmasse saa stor, at Børnene ikke blev for besværlige for Staten at arbejde med, og paa den anden Side ikke større, end at Kapitalismen forholdsvis let kunde udbytte dem. Det andet Princip - og det var hans og hans Partifællers - krævede, at Skolen skulde være en Skole for Livet og give Børn saadanne Kundskaber, at de med Held kunde optage Kampen for Tilværelsen.

Han skulde minde om, at den officielle Anledning til denne Sags Fremkomst, var den Beslutning man tog, da man nægtede at yde Bidrag til visse private Skoler. Straks herefter blev der i et herværende Højre Dagblad slaaet til Lyd for, at man nu maatte have Borgerskolen udvidet, da den omtalte Nægtelse af Tilskud vilde ødelægge flere private Skoler. At man ikke ydede disse Skoler Tilskud, skyldtes iøvrigt den Opfattelse, at de var meget ringe, og stod langt under Byskolerne. Det viste sig, at bag ved den nævnte Artikel stod Skolekommissionens Formand, Præsterne i Kommissionen med Undtagelse af en enkelt, samt alle Højre Medlemmerne af den.

I det foreliggende Andragende om Borgerskolens Udvidelse havde man et Bevis for, at Undervisningen i Byskolerne var for daarlig. I Stedet for at højne Undervisningen i disse foreslog Andragerne imidlertid en Reform, der vilde skade Undervisningen i Folkeskolen i betydelig Udstrækning. Forslaget var egentlig kun en Opfordring til at støtte dem, der var forholdsvis bedre stillede. Man kunde være kommet nogenledes udover Vanskelighederne med Hensyn til Pladsmanglen i Borgerskolerne, hvis man havde vedtaget det i Foraaret foreliggende Forslag angaaende en Ordning af Indskrivningen i disse Skoler, hvorefter der toges Hensyn til Forældrenes Indtægt og Børneantal.

Det havde vist sig, at Forslaget om Indførelsen af Enhedsskolen havde vundet Tilslutning ikke blot blandt Borgerskabet, men ogsaa blandt de Sagkyndige, idet der paa et af Lærere for nylig afholdt Møde med 43 Stemmer mod 15 var vedtaget en Resolution med Krav i saa Henseende. En Udtalelse fra Lærerne som den omtalte, lagde han stor Vægt paa.

Han var overbevist om, at hvis det kom til en Afstemning blandt Forældrene, vilde sikkert det store Flertal foretrække at faa deres Børn undervist gratis i en fælles Folkeskole, naar Undervisningen der var lige saa god som i Borgerskolen. At enkelte Forældre af "honnet Ambition" vilde foretrække at lade deres Børn gaa i en Betalingsskole, maatte man være berettiget til at se bort fra. Frygten for, at Børnene i Byskolerne skulde komme i mindre godt Selskab, var i og for sig allerede ganske ugrundet, men i hvert Tilfælde kunde Forældrene rolig lade den fare, efterhaanden som de daarlige Elementer blandt Børnene ved Værgeraadenes Foranstaltninger anbragtes paa særlige Opdragelsesanstalter. Principielt set var det ganske bagvendt gennem en bedre Undervisning at hjælpe de bedrestillede Børn til en Fordel i Kampen for Tilværelsen fremfor de fattigst stillede,

gerne imidlertid en Reform, der vilde skade Undervisningen i Folkeskolen i betydelig Udstrækning. Forslaget var egentlig kun en Opfordring til at støtte dem, der var forholdsvis

bedre stillede. Man kunde være kommet nogenledes udover Vanskelighederne med Hensyn til Pladsmanglen i Borgerskolerne, hvis man havde vedtaget det i Foraaret foreliggende Forslag angaaende en Ordning af Indskrivningen i disse Skoler, hvorefter der toges Hensyn til Forældrenes Indtægt og Børneantal.

Det havde vist sig, at Forslaget om Indførelsen af Enhedsskolen havde vundet Tilslutning ikke blot blandt Borgerskabet, men ogsaa blandt de Sagkyndige, idet der paa et af Lærere for nylig afholdt Møde med 43 Stemmer mod 15 var vedtaget en Resolution med Krav i saa Henseende. En Udtalelse fra Lærerne som den omtalte, lagde han stor Vægt paa.

Han var overbevist om, at hvis det kom til en Afstemning blandt Forældrene, vilde sikkert det store Flertal foretrække at faa deres Børn undervist gratis i en fælles Folkeskole, naar Undervisningen der var lige saa god som i Borgerskolen. At enkelte Forældre af "honnet Ambition" vilde foretrække at lade deres Børn gaa i en Betalings-skole, maatte man være berettiget til at se bort fra. Frygten for, at Børnene i Byskolerne skulde komme i mindre godt Selskab, var i og for sig allerede ganske ugrundet, men i hvert Tilfælde kunde Forældrene rolig lade den fare, efterhaanden som de daarlige Elementer blandt Børnene ved Værgeraadenes Foranstaltninger anbragtes paa særlige Opdragelsesanstalter. Principielt set var det ganske bagvendt gennem en bedre Undervisning at hjælpe de bedrestillede Børn til en Fordel i Kampen for Tilværelsen fremfor de fattigst stillede, hvem man tvertimod fortrinsvis burde støtte. Borgerskolen var en Klasseskole, for hvilken der ikke burde bringes Ofre.

Som allerede omtalt var man i mange Byer allerede gaaet over til den ny Ordning af Skolevæsenet, og nu sidst i Aalborg havde selv den konservative Del af Byraadet, da den havde indset det haabløse i at stride imod, stemt for Gennemførelsen af denne.

Naar man nu her i Byen fik en fælles Grundskole og en Mellemskole, maatte nødvendigvis Undervisningen i Folkeskolerne højnes, for at ikke Kløften mellem dem og Mellemskolen skulde blive for stor. Efter hans Mening burde der navnlig lægges Vægt paa Sprogundervisningen; for hvert nyt Sprog, Børnene blev bekendt med, flyttedes Grænsepælene udad for dem. Maalet maatte være, at alle Børn fik en Undervisning, som de kunde være tjent med.

Han vilde anbefale, at man straks afgjorde den gamle Kamp og i dette Møde tog Bestemmelse om de ny Linjer, efter hvilke Skolevæsenet fremtidig skulde udvikles.

Filtensborg skulde hævde, at man her aldrig havde været karrig overfor de Krav, Skolevæsenet stillede, men altid havde været enig om, at der skulde bibringes Børnene en saa god Undervisning som muligt. Han vilde nu nødig være med til at nedlægge en Skole, der virkede godt og havde vundet Anerkendelse blandt Befolkningen. Det forbavsede ham noget, at der i det hele taget var fremkommet Forslag om at ophæve Undervisningen i Borgerskolerne; han havde derimod ventet at se et Forslag til Ændring i Skoleplanen i Overensstemmelse med Ministeriets Udtalelser. Efter hans Mening vilde det være uforsvarligt at ophæve Borgerskolen, saa længe man ikke havde noget andet og bedre at sætte i Stedet for. Borgerskoleexamenen, der blev kontrolleret af Staten, garanterede et vist Maal af Kundskaber, og det var utvivlsomt en Fordel at have taget den. Kommunen havde dertil af Borgerskolerne en Indtægt af c. 24,000 Kr. om Aaret; dem vilde man altsaa miste. Desuden kunde det hænde, at en stor Del af de Børn, der ellers kom i Borgerskolerne, naar disse nedlagdes gik over i de private Skoler, af hvilke flere var mindre gode, og hvor Børnene vilde faa en daarligere Undervisning. Borgerskolen kunde absolut ikke kaldes en Klasseskole. Statistiken godtgjorde, at 50 % af Børnene i den var Børn af Haandværkere (Mestre og Svende), 10 % Børn af Arbejds mænd og Resten Børn af mindre Købmænd, Embeds- og Bestillingsmænd. Han vilde henstille, at man ikke nu gik til Afstemning om Udvidelse eller Nedlæggelse af Borgerskolerne, men lod Forholdene udvikle sig naturligt, og saa hvad Udviklingen førte med sig.

Lottrup kunde som Medlem af Skolekommissionen ganske slutte sig til D'hrr. Müller og Mickael Johansen. At Staten burde yde Tilskud til Skolevæsenet, kunde alle vist være enige om, og ogsaa han fandt, at man af al Magt burde arbejde hen mod dette Maal. Mellemskolen var uprøvet, og rundt om famlede man med Forsøg i saa Henseende; det forekom ham ikke, at der var nogensomhelst Grund for Aarhus til at anstille mere vidtrækkende Experimenter, der i sidste Instans vilde gaa ud over Børnene. Skulde Mellemskolen senere vise sig god, kunde man jo altid gaa over til den.

Mousten skulde overfor Hr. Filtensborg bemærke, at med den nuværende Skoleplan kunde man ikke fortsætte. Der forelaa her 2 Forslag til Ændring af Undervisningen, det ene var baseret paa den for 100 Aar siden foreslaaede Ordning, det andet gik ud fra Loven af 1903 som Grundlag. Naar Hr. Müller havde sagt, at der kun var fremsat den Anke mod Borgerskolen, at den ikke kunde modtage alle de Elever, der ønskedes indmeldt, i den, var dette ikke rigtigt. Borgerskolen her havde staaet og stod stadig som en væsentlig Hindring for Udvidelsen af Undervisningen i Byskolerne. Udvidelse af Undervisningen i sidstnævnte

Skoler fandt faktisk kun Sted, naar det direkte krævedes gennem Lovgivningen. I Modsætning til Hr. Simonsen troede han ikke, at man i Mellemskolen særlig skulde lægge Vægt paa Sprog; denne Skole var en ren Barneskole, og man maatte i denne først og fremmest dyrke de almindeligste Skolefag.

Nørgaard følte sig overbevist om, at i Nutiden var alle enige om, at Undervisningen burde være saa god som mulig; det man derimod ikke var enig om var, hvilke Veje man skulde gaa ved Reformering af Undervisningsvæsenet, og hvor hurtig man skulde gaa frem. At det ikke var saa let at blive enige viste sig allerede under denne Diskussion, idet en Taler havde holdt paa en udvidet Sprogundervisning i Mellemskolen, medens en anden havde hævdet, at en saadan ikke kunde gives i denne Skole. Man var enig om, at man burde udvide Undervisningen i Kommuneskolerne, hvorimod mange i Øjeblikket stod noget mere tvivlende overfor Mellemskolen. Med Hensyn til Udvidelse af Undervisningen i Byskolerne, kunde han for sit Vedkommende strække sig temmelig vidt. Uden at komme ind paa nærmere Betragtninger med Hensyn til Borgerskolen og dens Værd skulde han blot minde om, at den dog havde hævdet sin Stilling i en Aarrække og havde vundet megen Anerkendelse for den Undervisning, der meddeltes i den. Det forekom ham, at man ikke i Øjeblikket burde skride til nogen af de Forandringer, der var foreslaaet fra forskellig Side. Paa et Tidspunkt hvor man havde vedtaget en Skoleplan, der havde været indsendt til Approbation til Ministeriet, af hvilket den var behandlet med Velvilje, vilde det dog se noget mærkeligt ud, at man nu gik til en ganske ny Ordning og nedlagde Borgerskolerne. Han kunde have tænkt sig, at man, dersom Enighed kunde være opnaaet herom, kunde være gaaet med til at omdanne Borgerskolen til en Mellemskole, der skulde være en Betalingsskole, saaledes at der i denne blev oprettet mange Fripladser. Selv om Folk saa ikke straks kunde faa deres Børn i Borgerskolen, kunde de dog være tjent med en saadan Ordning. De maatte saa lade deres Børn begynde i Folkeskolen eller i de private Skoler, hvorfra de saa kunde gaa over i Mellemskolen. Paa den anden Side kunde det straks opnaas, at man fik en Fællesskole, Byskolerne, og en Mellemskole; han vilde imidlertid, hvis man ikke kunde enes om en saadan Ordning, stille Forslag om, at man ikke vedtog noget af de foreliggende Forslag - han kunde i hvert Tilfælde ikke stemme for noget af dem - men tog de faldne Udtalelser til Efterretning.

Sabroe gjorde gældende, at selv om det var Tilfældet, at de Forældre, der kunde ofre noget for deres Børns Undervisning og sendte dem i Borgerskolen, var bedre Borgere end de,

der ikke havde Raad hertil, - hvad han iøvrigt bestemt maatte benægte - galdt det dog, at alle Børn havde samme Ret til at faa Undervisning, og det var dog for dem, man gav Lovene paa Skolevæsnets Omraade. At man holdt saa meget paa Borgerskolen, skyldtes meget Traditionen. Borgerskolen var et Stykke Fortid, som Højre ifølge sin Opgave maatte holde paa. Det undrede ham derimod, at Præsterne, der skulde være Talsmænd for Ligheden blandt Menneskene, kunde holde paa Klasseskolen. Borgerskolen var utvivlsomt en Hæmsko for, at Undervisningen kunde blive saa vidtrækkende og god som muligt. Naar man ved Hjælp af Værgeraadsløven fik Byskolerne hjulpet af med de vanskeligere Børn, hvilket navnlig vilde blive Tilfældet, hvis man førte Loven ud i Livet i dens Aand og fik den i denne omtalte Dagarbejdsskole for de fattigste og mest forsømte Børn oprettet, var der ingen der behøvede at genere sig for at sende deres Børn i disse Skoler. Han vilde meget anbefale, at man fulgte den fra Udvalgets Flertal foreliggende Indstilling, hvorved man vilde skabe et Grundlag for en Opdragelse, der vilde gøre Børnene skikkede til at tage Kampen for Tilværelsen op.

Jakob Jensen skulde til Hr. Filtenborg sige, at naar Skoleplanen ikke tidligere igen var blevet forelagt Byraadet, maatte det tilskrives Skolekommissionens Formand og den Maade, hvorpaa han var optraadt under hele denne Sag. Naturligvis gik man Glip af de 24000 Kr., som Skolepengene i Borgerskolerne udgjorde, naar disse Skoler nedlagdes, men det betød kun forholdsvis meget lidt for hver enkelt Borger. Børnene i Byskolerne var i enhver Henseende akkurat lige saa gode som de, der gik i Borgerskolen eller i en anden Betalingsskole; naar de blot fik en ordentlig Undervisning, kunde de drive det ligesaa vidt som alle andre Børn. At der maaske vilde blive gjort Forsøg paa at vanskeliggøre det for Eleverne fra Mellemaskolen at komme op i den højere Almenskole, vilde han gerne tro. Der var desværre allerede begyndt at gaa Reaktion i de gode Principper, der var indeholdt i Loven af 1903, men med Tiden, blev der nok Forandring i saa Henseende. Selvfølgelig var det Mening, at der skulde føjes en Realklasse til Mellemaskolen; at der endnu ikke var fremkommet Forslag herom, kom af at man ikke vilde faa Brug for en saadan før om 4 Aar. Hr. Mikael Johansen havde ikke Ret, naar han paastod, at Undervisningen i Byskolerne kostede Kommunen mere end Undervisningen i Borgerskolerne. Naar man tog Hensyn til Forrentning og Amortisation af de Kapitaler, Skolebygningerne havde kostet, viste det sig, at hvert Barn i Byskolerne kostede Kommunen gennemsnitlig 46 Kr. 76 Øre og i Borgerskolerne 54 Kr. 09 Øre. Naar der taltes om, at Borgerskolen var en Hindring for Udvikelsen af Undervisningen, i Byskolerne havde ingen bedre end Hr. Müller givet Bevis

herpaa. Ved en given Lejlighed havde denne udtrykkelig udtalt, at dersom Borgerskolerne blev nedlagt, vilde han af al Magt arbejde paa, at Undervisningen i Byskolerne udvidedes.

Han havde tidligere haft Lejlighed til at pointere, at man i andre Byer stod langt højere med Hensyn til Undervisningen end her, og der var derfor ingen særlig Grund til at rose sig af, hvad man havde gjort paa dette Omraade. Det mest praktiske var utvivlsomt nu at komme udover alle Vanskeligheder og med det samme tage Bestemmelse om Nedlægning af Borgerskolerne og Indretning af Skolevæsenet paa Basis af Loven af 1903.

Mikael Johansen nærede den Overbevisning, at Undervisningen i Byskolerne sikkert var god og fuldt paa Højde med, hvad der ydedes andetsteds. At udvide Borgerskolerne vilde ikke blive dyrere end at bygge ny Byskoler. Taleren skulde gjerne tage alt muligt Hensyn til en Udtalelse fra de Sagkyndige, men han skulde gøre opmærksom paa, at den omtalte Resolution ikke ubetinget kunde betragtes som Udtryk . for Lærernes Mening. Af de ca. 150 her ansatte Lærere og Lærerinder havde kun ca. 80 været tilstede ved det nævnte Møde, og af dem havde kun 43 stemt for Resolutionen. Forældrene vilde naturligvis gjerne være fri for at betale Skolepenge, men hvorfor skulde Kommunen give Afkald paa det Beløb, som Skolepengene i Borgerskolerne androg. Han kunde i og for sig godt tænke sig at omdanne Borgerskolen til en Mellemskole, men hvorfor skulde man for Øjeblikket, da sidstnævnte Skole var ganske uprøvet, af Hensyn til den afskaffe en Skole, som var anerkendt god. Han skulde endelig, idet han atter vilde slaa fast, at Staten burde overtage Udgifterne til Skolevæsenet, opfordre de i Raadet siddende Rigsdagsmænd til at anvende deres Indflydelse til at virke der henimod.

Simonsen fastholdt, at Borgerskolen var og altid havde været en ren Klasseskole. Hvorledes de omtalte 50 % Haandværkere fordelte sig med Hensyn til Mestre og Svende, kunde man ikke vide, da det var ham bekendt, at Overlærerne ikke holdt af at udspørge Børnene nærmere om deres Faders Stilling, da disse generede sig ved at sige, at deres Fader var Arbejdsmand eller Svend. Dette viste iøvrigt allerede, at Borgerskolen hos Børnene vakte en Følelse af Forskel, der ikke burde være tilstede. Hvorledes det forholdt sig med de 10 % Arbejds mænd eller de omtalte mindre Købmænd, Embeds- og Bestillingsmænd, kunde man heller ikke med Sikkerhed vide.

Naar der havde rejst sig Stemmer for ikke at tage nogen Afgørelse i Dag, var han tilbøjelig til at tro, at Grunden hertil maatte søges i, at der fra anden Side næredes Ønske om at faa Sagen syttet hen. Han maatte her over for bestemt fastholde, at man engang maatte have

en Ende paa den om Skolevæsenets Ordning rejste Kamp, og der blev ikke Ro om dette Punkt, forinden man naaede en Ordning i Overensstemmelse med Loven af 1903.

Mousten kunde oplyse, at i mange Byer havde Skolerne et større Timeantal end her, og Undervisningsvæsenet stod altsaa ikke særlig højt her. Naar Lærernes Stilling til Sagen var omtalt, kunde han meddele, at den omtalte Resolution efter Mødet havde været forelagt Byskolernes Lærere til Underskrift og var blevet underskrevet af ca. 80, medens en Del ikke havde ønsket at underskrive, fordi de var imod at indsende nogen Adresse til Byraadet. Flertallet af Lærerne ønskede utvivlsomt Borgerskolerne ophævet og Undervisningens Ordning baseret paa Loven af 1903.

Müller saa paa Sagen som et rent Undervisningsspørgsmaal. Det var for ham et reaktionært Skridt at ophæve Borgerskolen, der var en god Skole, hvis Undervisning burde bevares. Den ham af Hr. Jakob Jensen tillagte Yttring var han villig til at vedkende sig. Han havde tidligere efterlyst den omtalte Realklasse; den Gang blev han rent afvist, men han vilde takke Hr. Jakob Jensen for den af ham nu givne Oplysning i saa Henseende. Det var meget muligt, at Skolerne i andre Byer havde større Timetal, men naar man fik Børn fra andre Byer til Kommunens Skoler, viste det sig stadigt, at de ikke stod højere end Børnene i disse.

Nørgaard glædede det af Hr. Moustens Udtalelser at høre, at der var en Del Lærere, der ikke havde ønsket at underskrive den omtalte Resolution. Efter hans Mening var en Henvendelse fra Lærerne som den nævnte mindre korrekt. Han havde ikke noget Ønske om at "sylte" Sagen, men naar han havde henstillet at tage de faldne Udtalelser til Efterretning, var det af den Grund, at han fandt, at det vilde se meget mærkeligt ud, om man paa nuværende Tidspunkt, efterat man for nogle faa Maaneder siden havde vedtaget og til Ministeriet indsendt en Skoleplan, efter hvilken der utvivlsomt med god Vilje kunde arbejdes videre, vilde give sig i Lag med en fuldstændig Omordning af Skolevæsenet, uagtet der ikke siden Vedtagelsen af Skoleplanen var sket noget, der nødvendiggjorde et saadant Skridt. Nu pludseligt at afskaffe Borgerskolen, der utvivlsomt havde Tilslutning i Befolkningen, vilde være at gaa noget for hurtigt frem. Han vilde fastholde sit Forslag om, at man ikke stemte om nogen af de foreliggende Planer, men tog de faldne Udtalelser til Efterretning.

Jakob Jensen vilde overfor den foregaaende Taler slaa fast, at naar han havde talt om det ukorrekte i, at Lærerne havde blandet sig i denne Sag, var det ikke med rette, saa kunde

man snarere bebrejde Præsterne i Skolekommissionen, at de havde indladt sig paa at fremkomme med Forslag om Borgerskolens Udvidelse. Der var iøvrigt efter Skoleplanens Vedtagelse sket den Forandring, at man havde faaet den tilbage fra Ministeriet angaaende forskellige Ændringer i den, og det var endvidere ved fornyet Overvejelse blevet klart, at man ikke kunde fortsætte med den tidligere vedtagne Plan. Der var saaledes Grund nok til at gaa til en Reformering af Skolevæsenet.

Formanden kunde for sit Vedkommende udtale, at han ikke vilde være med til en Udvidelse af Borgerskolen. Skulde Valget komme til at staa mellem Borgerskolen og Mellemaskolen, var han ikke i Tvivl om, at han vilde vælge sidstnævnte Skole. Noget ganske andet var, at det forekom ham, at man ikke i dette Øjeblik kunde gaa til en saa gennemgribende Omordning som var foreslaaet af Skoleudvalgets Flertal. Som allerede tidligere omtalt havde man vedtaget og til Ministeriet indsendt en Skoleplan. Det vilde sikkert baade være lidet hensynsfuldt over for Ministeriet og lidet klogt, om man efter at have faaet Planen tilbage med et mere imødekommende Svar, end man havde kunnet vente, vilde kassere det hele og uden videre lave fuldstændig om paa Skolevæsenets Ordning. Selv om man imidlertid vilde sætte sig ud over dette Hensyn, forekom det ham ikke ret vel, at man kunde kuldkastrer en for kort Tid siden af Raadet vedtaget enstemmig Beslutning, uden at der forelaa Oplysninger, der talte herfor. Nu havde Hr. Moustén ganske vist udtalt, at man ikke kunde arbejde videre efter den vedtagne Skoleplan, men paa en saa almindelig Bemærkning, kunde man dog ikke skride til gennemgribende Reform, og man burde i hvert Tilfælde ikke i Resolutionsform vedtage en fuldstændig Omformning af Skolevæsenet, saa meget mindre som man ikke i Øjeblikket kunde overskue Resolutionens Rækkevidde. Han vilde derfor stille Forslag om, at man, naar Spørgsmaalet om Borgerskolen gik angaaende forskellige Ændringer i den, og det var endvidere ved fornyet Overvejelse blevet klart, at man ikke kunde fortsætte med den tidligere vedtagne Plan. Der var saaledes Grund nok til at gaa til en Reformering af Skolevæsenet.

Formanden kunde for sit Vedkommende udtale, at han ikke vilde være med til en Udvidelse af Borgerskolen. Skulde Valget komme til at staa mellem Borgerskolen og Mellemaskolen, var han ikke i Tvivl om, at han vilde vælge sidstnævnte Skole. Noget ganske andet var, at det forekom ham, at man ikke i dette Øjeblik kunde gaa til en saa gennemgribende Omordning som var foreslaaet af Skoleudvalgets Flertal. Som allerede tidligere omtalt havde man vedtaget og til Ministeriet indsendt en Skoleplan. Det vilde sikkert baade være

lidet hensynsfuldt over for Ministeriet og lidet klogt, om man efter at have faaet Planen tilbage med et mere imødekommende Svar, end man havde kunnet vente, vilde kassere det hele og uden videre lave fuldstændig om paa Skolevæsenets Ordning. Selv om man imidlertid vilde sætte sig ud over dette Hensyn, forekom det ham ikke ret vel, at man kunde kuldkaſte en for kort Tid siden af Raadet vedtaget enstemmig Beslutning, uden at der forelaa Oplysninger, der talte herfor. Nu havde Hr. Moustén ganske vist udtalt, at man ikke kunde arbejde videre paa den vedtagne Skoleplan, men paa en saa almindelig Bemærkning, kunde man dog ikke skride til gennemgribende Reform, og man burde i hvert Tilfælde ikke i Resolutionsform vedtage en fuldstændig Omformning af Skolevæsenet, saa meget mindre som man ikke i Øjeblikket kunde overskue Resolutionens Rækkevidde. Han vilde derfor stille Forslag om, at man, naar Spørgsmaalet om Borgerskolens Udvidelse var afgjort, sendte Sagen tilbage til Skolekommissionen eller Skoleudvalget, for at der kunde tilvejebringes tilstrækkelige Oplysninger med Hensyn til den tidligere omtalte Skoleplans Gennemførlighed.

Jakob Jensen kunde ikke se, at man overhovedet kunde undlade at stemme om Forslaget om Borgerskolens Nedlæggelse og Ordning af Undervisningen i Henhold til Loven af 1903, hvilket ligesaa vel som Forslaget om Borgerskolernes Udvidelse var indbragt for Byraadet paa rette Maade. Det var ogsaa nødvendigt, at man vidste i hvilken Retning Raadet ønskede Skolevæsenet ordnet, inden man tog fat paa Omarbejdelse af Skoleplanen.

Filténborg pointerede, at der ikke under Diskussionen var fremkommet nogetsomhelst, der dokumenterede, at Borgerskolerne stod som nogen Hindring for Udvidelse af Undervisningen i Byskolerne, ligesaa lidt som at Borgerskolen med Rette kunde kaldes en Klasseskole. Han kunde vedvarende ikke erkende, at der var nogen Grund til at nedlægge Borgerskolerne.

Müller vilde meget anmode om, at man straks tog Stilling til begge de foreliggende Forslag, hvilket var nødvendigt for at faa et Grundlag for Udarbejdelse af Skoleplanen.

Nørgaard skønnede ikke, at der var noget forgjort ved at henvise Sagen til Skolekommissionen og Skoleudvalget som af Formanden foreslaaet. Det havde hidtil ogsaa altid været Praksis, at man, naar en Sag af et eller flere Medlemmer foresloges henvist til et Udvalg, for at det kunde fremkomme med Oplysninger angaaende den, fulgte Forslaget herom.

skolens Udvidelse var afgjort, sendte Sagen tilbage til Skolekommissionen eller

Skoleudvalget, for at der kunde tilvejebringes tilstrækkelige Oplysninger med Hensyn til den tidligere omtalte Skoleplans Gennemførlighed.

Jakob Jensen kunde ikke se, at man overhovedet kunde undlade at stemme om Forslaget om Borgerskolens Nedlæggelse og Ordning af Undervisningen i Henhold til Loven af 1903, hvilket ligesaavel som Forslaget om Borgerskolernes Udvidelse var indbragt for Byraadet paa rette Maade. Det var ogsaa nødvendigt, at man vidste i hvilken Retning Raadet ønskede Skolevæsenet ordnet, inden man tog fat paa Omarbejdelse af Skoleplanen.

Filtensborg pointerede, at der ikke under Diskussionen var fremkommet nogetsomhelst, der dokumenterede, at Borgerskolerne stod som nogen Hindring for Udvidelse af Undervisningen i Byskolerne, ligesaa lidt som at Borgerskolen med Rette kunde kaldes en Klasseskole. Han kunde vedvarende ikke erkende, at der var nogen Grund til at nedlægge Borgerskolerne.

Müller vilde meget anmode om, at man straks tog Stilling til begge de foreliggende Forslag, hvilket var nødvendigt for at faa et Grundlag for Udarbejdelse af Skoleplanen.

Nørgaard skønnede ikke, at der var noget forgjort ved at henvise Sagen til Skolekommissionen og Skoleudvalget som af Formanden foreslaaet. Det havde hidtil ogsaa altid været Praksis, at man, naar en Sag af et eller flere Medlemmer foresloges henvist til et Udvalg, for at det kunde fremkomme med Oplysninger angaaende den, fulgte Forslaget herom.

Det vedtoges med 11 Stemmer mod 7 at besvare Andragendet om en Udvidelse af Borgerskolen afslaaende. Forslaget fra Skoleudvalgets Flertal forkastedes med 10 Stemmer mod 10.

Udenfor Dagsordenen

15. vedtoges det efter Forslag af Mikael Johansen at sende en Deputation til Indenrigsministeren med det Formaal at virke for en Revision af den kommunale Skattelov i indeværende Rigsdagssamling. Hertil valgtes: Formanden, Jakob Jensen og Mikael Johansen.